

кута γ . Для випадків, коли компроміс просто неможливий, радикального покращання сприйняття перспективи можна досягти простим наближенням форми картини до використаної проєкційної моделі (викривлення або ламаний згин по антуражу чи крайніх ребрах високих будівель). Навіть слабке викривлення презентаційного планшета значно поліпшує сприйняття. Це видно з рис.9. При фіксованому куті зору з краєм планшета дуга скривлення підсумовується з кутом огляду. У цьому аспекті новий метод здатний істотно поліпшити якість зображення або збільшити місткість кінопанорамних залів.

Головна ж перевага Універсализованого методу архітекторів, на нашу думку, в тому, що він є перцептивним і, більше того, сумісним із системою новітньої центральної криволінійної перспективи, інтуїтивно віднайдені Сезанном, узагальненої і науково обґрунтованої Б.В.Раушенбахом [2]. Сумісність підтверджується простим використанням методу у вертикальній площині.

1. Консулова Н.А., Козлов А.І. Методика побудови ширококутної перспективи з попереднім регулюванням деформації зображення на краях картини // Вісн. ДУ "Львівська політехніка". – 1999. – № 375. С.19-27. 2. Раушенбах Б.В. Пространственные построения в живописи. – М., 1980. 3. Коломейко Ю. Панорама с видом на Интернет // Компьютерное обозрение. – 1998. – № 32. 4. One digital day // Компьютерное обозрение. – 1998. – № 33.

УДК 711.424

Петришин Г.П., Олешко О.П.

НУ "Львівська політехніка", кафедра ІХОА

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛОНІЗАЦІЙНИХ ПОСЕЛЕНЬ

© Петришин Г.П., Олешко О.П., 2000,

Розглянуто основні методи, які використано при дослідженні планувально-композиційного укладу поселень німецьких колоністів у Галичині кінця ХУІІІ – початку ХХ ст.

Дослідження планувально-композиційного та архітектурного вирішення німецьких колоній на території Галичини як явища у європейській практиці передбачає ретельне виявлення предмету досліджень, що базується на дефініції поняття колонії в Галичині, кількості колоній на території Галичини. Для досягнення поставленої мети обов'язковим є використання сукупності методичних підходів.

Базовим для досягнення поставлених мети та завдань є аналіз графічних і письмових джерел. Це:

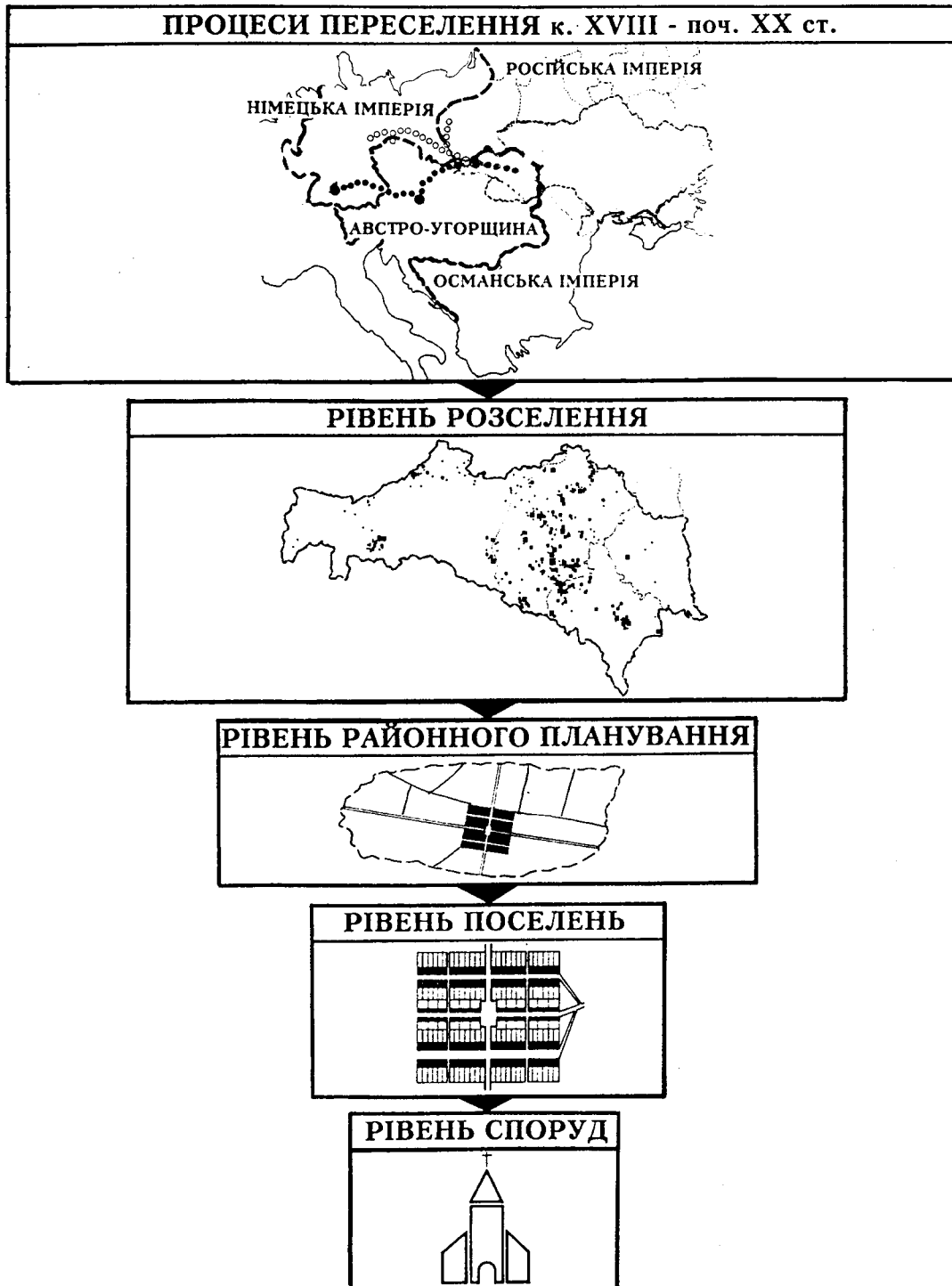
- а) опрацювання опублікованих матеріалів, присвячених поселенням німецьких переселенців;
- б) пошуки генеральних планів колоній, складених у кінці ХVІІІ – початку ХІХ ст. (архівні знахідки і окремі публікації);
- в) опрацювання кадастральних планів колоній сер.ХІХ ст., які фіксують стан реалізованих колоній та еволюцію їх планувальних структур і забудови (фонд кадастральних карт Центрального державного історичного архіву України у Львові);

г) аналіз опорних планів колоній, які фіксують сьогоdnішній стан колоній та зміни у них (архів Управління архітектури і містобудування Львівської обласної державної адміністрації);

д) виявлення генеральних планів розвитку окремих колоній, які відображають в основному нереалізовані ідеї їх адаптації до соціалістичних умов 70-80-х років (архів Управління архітектури і містобудування Львівської обласної державної адміністрації);

е) натурне обстеження стану розпланування та забудови колоній.

РІВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження планувально-композиційного укладу поселень німецьких колоністів передбачає послідовні рівні:

- виявлення європейських колонізаційних рухів, супутніх явищ у колонізації в Галичині;
- рівень розселення з метою визначення місця колоній в історично-сформованій мережі розселення Галичини;
- рівень планування поселень в адміністративних границях (тобто разом із сільсько-господарськими угіддями) з метою визначення принципів формування нового регулярного закладення у ландшафті;
- рівень планування поселень як замкнених об'єктів з метою визначення їх композиційних особливостей;
- рівень будівельної ділянки як формотворчого елементу планування;
- окремі структурні елементи – архітектурні об'єкти колоній.

Дослідження планувально-композиційного укладу поселень німецьких колоністів містить такі етапи:

1. Систематизація теоретичних та проектних розробок на тему ідеального міста і села у публікаціях, присвячених теорії ренесансу та класицизму і на конкретних прикладах окремих країн: Італії, Франції, Німеччини, Польщі, України, Росії.

2. Графічна реконструкція процесу формування планувальної структури новозакладених поселень на основі ідеалізованих схем, що використовується в історії архітектури для різних містобудівельних об'єктів: фортеці, міста в загальному, міста певного історичного періоду (наприклад, давньоруські), східної колонізації, пруської колонізації, класицизму, села тощо.

3. Розгляд композиції колонії як більш стійкої складової планувального рівня відносно функціональних і соціальних складових, які змінюються в часі значно швидше.

4. Проведення на основі композиційно-мірничих закономірностей гіпотетичної реконструкції первісного планувального закладення колоній.

5. Розкриття складових композиційно-планувального укладу колоній із врахуванням багатогранності світосприйняття та поглядів епохи, яка розглядається (класицизм).

6. Натурне обстеження просторово-функціональної структури колишніх поселень німецьких колоністів виявило різний стан збереженості архітектурних об'єктів:

- автентичні (в більшості – на 50 % руїни, які в радянський час використовувались як складські приміщення, станції технічного обслуговування колгоспних машин тощо);
- відреставровані (використовуються за призначенням);
- частково перебудовані (приспосовані до східного обряду
- повністю перебудовані (з наданням нового об'ємно-просторового образу);
- розібрані (на їх місці зводяться нові споруди).

Дослідження базується на історичному та порівняльному аналізах, в межах яких опрацьовані і застосовані такі методи:

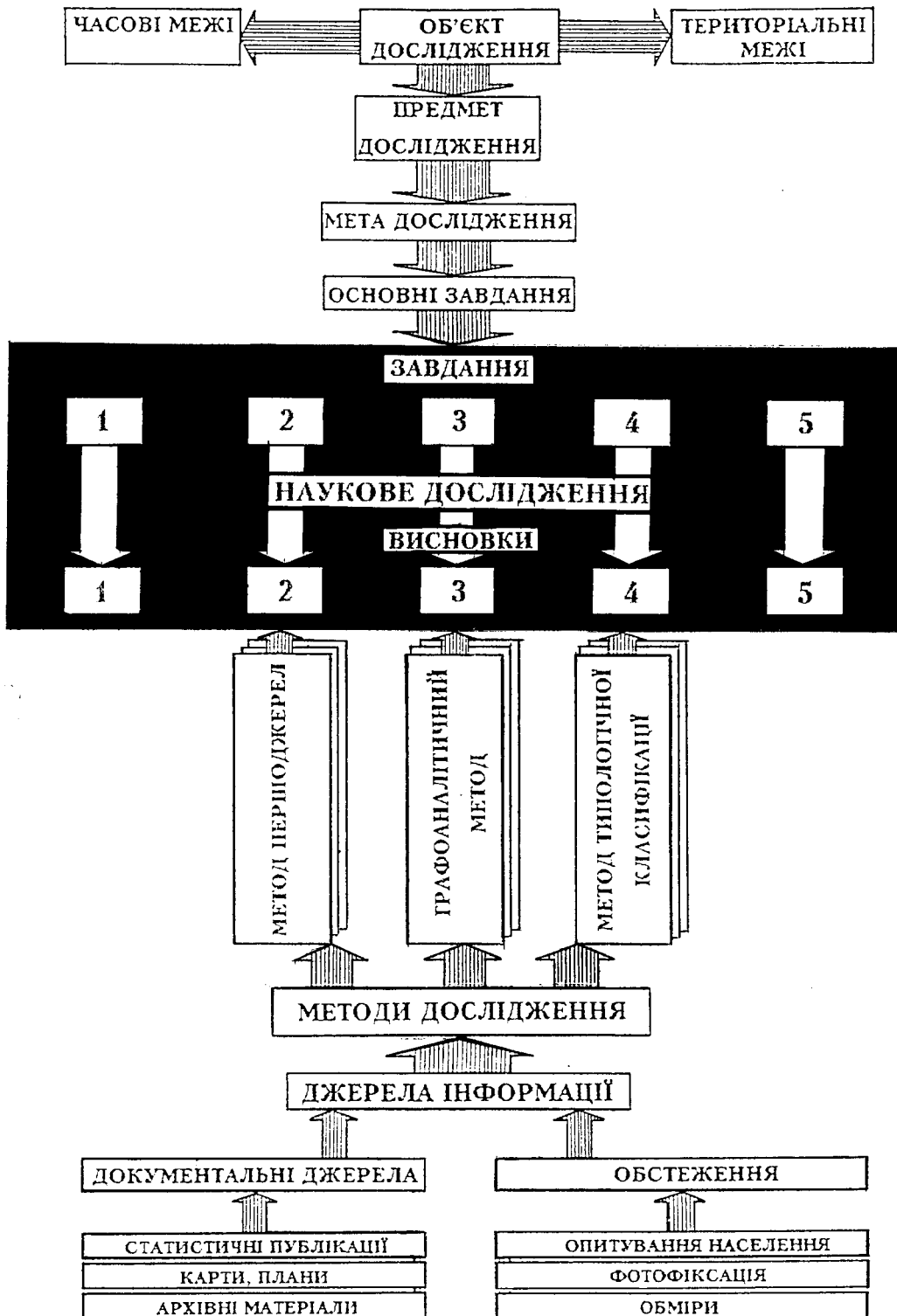
1. Метод типологічної класифікації, за допомогою якого планувальні структури колоній поділяються на окремі типи та підтипи, виявляється еволюція планувальних структур, знаходяться їх взаємовпливи та зв'язок із європейською практикою періоду, який розглядається.

2. Метод першоджерел, в якому віддається перевага звертання до оригіналів (наприклад, кадастрові карти середини XIX ст. як загальний зріз для всіх колоній), а інші матеріали

(натурні опорні плани чи окремі публікації), що мають багато помилок, викривлень, пропусків, домислів і невірних трактувань, приймаються лише як допоміжний матеріал.

3. Еволюційний метод застосовується для деталізації планувальної структури колоній. Еволюційний аналіз домоволодінь допомагає визначити забудову ділянок та їх типове вирішення для різних генерацій – так само, як і інших видів забудови німецьких колоній.

МЕТОДИЧНА СХЕМА ДОСЛІДЖЕННЯ

4. Графоаналітичний метод та статистичне опрацювання даних використовується для порівняння об'єктивних характеристик колоній та визначення їх місця у європейській практиці.

На основі зібраних історичних планів проводиться аналіз і графічна реконструкція процесу формоутворення планувальної структури новозакладених поселень. Гіпотетичні реконструкції первісного планувального закладення є основою для опрацювання типології планувальних структур колоній (поселень).

Аналіз графічних і письмових джерел контролюється даними статистичних матеріалів періоду австрійської монархії, що виводяться із регулярних переписів, в яких для кожного поселення зазначена кількість населення, його віросповідання та мова спілкування, що дозволяє охарактеризувати величину колоній та процес асиміляції колоністів, що впливало відповідно на стійкість архітектурно-планувального укладу кожного окремого поселення.

Складення порівняльних графічних схем підкреслює просторові закономірності колоній з виділенням характерних елементів композиції (площ, вулиць, будинків, ділянок тощо).

Застосування мірничих характеристик у вивченні планувальних структур колоній в окремих випадках визначення застосованого модуля базується на натурних обстеженнях чи джерелах, з поступовою ідеалізацією планувальних схем, особливо для великих колоній: Кенігсау, Дорнфельд, Йозефсберг, Фалькенштайн, Візенберг, Брукенталь.

Метод єдності зображального апарату при графічному дослідженні забезпечує документальність, достовірність і повну порівняльність планувальних концепцій, надає наочності і переконливості результатам порівняльного аналізу, при цьому всі архітектурно-планувальні матеріали наведені з однаковим ступенем деталізації в єдиному масштабі, однаково орієнтовані за сторонами світу і забезпечені загальними умовними позначеннями.

Дослідження базується на системному підході до порівняльного проблемно-історичного аналізу, в межах якого опрацьовані і застосовані такі окремі підходи:

Для деталізації планувальної структури колоній проводиться:

– історико-генетичний аналіз домоволодінь з визначенням еволюції забудови ділянок та її ідеалізованих видів;

– аналіз морфології домоволодінь (садиб);

– історико-генетичний аналіз різних видів забудови німецьких колоній.

Для порівняння об'єктивних характеристик колоній використовується:

– графоаналітичний метод (побудова картограм та графіків);

– статистичне опрацювання даних (кількості садиб, щільності забудови, щільності населення).

Для забезпечення кращого сприйняття змін у мережі поселень німецьких колоністів застосована значкова планограма із введення ступінчастого масштабу, який називають методом „розмінної монети“. Мова йде про створення серії крапкових планограм на одному зображенні із різною „ціною“ значків, а їх розміри вказані у легенді. Ступінчастий масштаб вибраний з кроком інтервалів пов'язаних із кількістю поселенців у колоніях: найменші – 1-100 мешканців, малі – 101-300, середні – 301-1000, великі – понад 1000. Прийом заданих градацій суттєво полегшує роботу із зображенням, але разом з тим з'являються проблеми „заокруглення“ даних [1].

Метод типологічного підходу є універсальним для всіх архітектурних об'єктів. Типологічні завдання є різними за змістом для містобудівельних об'єктів різного рангу і типу: від типології комплексів споруд до типології міст і районів розселення, від функціонального

зонування міського району до зонування міста і регіональної системи розселення. Два основних показники визначають типологію містобудівельних рішень: планування, тобто „геометрія простору“ і характер його обладнання (ресурсозабезпечення). Геометрія просторової організації – дуже важлива характеристика містобудівельного об’єкта, яка є власно архітектурною характеристикою його вирішення. Зміст різних процесів життєдіяльності визначає вимогу до геометрії розміщення і організації їх у просторі, до використання відповідних природних і антропогенних ландшафтів [2].

Як джерела інформації використовуються різноманітні матеріали:

– документальні джерела – обширна група, що розрізняється за шириною обсягу і характеру матеріалу, який розглядається;

– статистичні публікації – дані переписів, статистичні публікації по проведених дослідженнях. З цих матеріалів можна почерпнути дані із демографічної статистики (чисельність, структура і динаміка населення); із статистики розселення і динаміки населених місць;

– карти, плани характеризують природні умови території, динаміку розселення і поселень. До цього типу належить містобудівельна інформація: – опорні плани, історичні, проектні карти і плани;

– архівні матеріали – документи з історії формування забудови, землекористування, історії проектування, з історії функціонування і перебудови окремих будівель і споруд.

Аналіз архівних матеріалів і натурні обстеження є основою для відтворення концепцій планувально-композиційних укладів колоній. Гіпотетичні реконструкції первісного планувального закладення визначають типологію планувальних структур колоній, розкривають складові їх композиції із врахуванням багатогранності поглядів епохи. Це дає можливість говорити про універсальність класицистичного вирішення нового поселення та можливості його застосування в інших епохах.

1. *Говоренкова Т.М., Моисеев Ю.М. Применение графоаналитических методов для решения градостроительных задач. – М., 1987. – С.23.* 2. *Яргина З.Н. Градостроительный анализ. – М., 1984. – С.43.*

УДК 694.94, 721.011

Слєпцов О.С.

Київський Національний університет будівництва і архітектури

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСНОВНИХ ВИДІВ АРХІТЕКТУРНО-КОНСТРУКТИВНИХ СИСТЕМ

© Слєпцов О.С., 2000

Розглянуті основні види і особливості архітектурно-конструктивних систем для будівництва масових типів житлових і громадських будівель.

У науковій та навчальній літературі житлові і громадські будівлі класифікуються за такими ознаками, як призначення, поверховість, об’ємно-планувальне і конструктивне рішення тощо, а також наводяться класифікації різних конструктивних систем. Дослідження